Nd. **276. Frumvarp til laga**

um framboð og kjör forseta Íslands.

(Lagt fyrir Alþingi á 63. löggjafarþingi, 1944.)

1. gr.

Við kjör forseta skal fara eftir gildandi kjörskrám yfir alþingiskjósendur.

2. gr.

Undirkjörstjórnir og yfirkjörstjórnir eru hinar sömu og við alþingiskosningar, en auk þessara kjörstjórna hefur hæstiréttur þau störf með höndum, sem segir í lögum þessum.

3. gr.

Forsætisráðherra ákveður hverju sinni, hvern dag í júní- eða júlímánuði forsetakjör fer fram, og auglýsir kjördaginn í útvarpi og Lögbirtingablaðinu eigi síðar en tveimur mánuðum fyrir kjördag og tiltekur jafnframt tölu meðmælenda forsetaefnis úr landsfjórðungi hverjum.

4. gr.

Framboðum til forsetakjörs skal skila í hendur dómsmálaráðuneytinu ásamt samþykki forsetaefnis, nægilegri tölu meðmælenda og vottorðum yfirkjörstjórna um, að þeir séu á kjörskrá, eigi síðar en 5 vikum fyrir kjördag, og auglýsir dómsmálaráðuneytið með sama hætti og segir í 3. gr. innan viku, hverjir séu í kjöri til forsetaembættisins, en afgreiðir til hæstaréttar öll áðurnefnd skjöl.

5. gr.

Dómsmálaráðuneytið sér um gerð og prentun kjörseðla og sendingu þeirra til yfirkjörstjórna, sem síðan annast framsending þeirra til undirkjörstjórna með sama hætti og kjörseðla til alþingiskosninga.

6. gr.

Um kosningaathöfnina sjálfa sem og undirbúning hennar, atkvæðagreiðslu utan kjörstaða og á kjörstað fer að öllu leyti samkvæmt lögum um kosningar til Alþingis.

7. gr.

Nú deyr forsetaefni, áður en kosning fer fram, en eftir að framboðsfrestur er liðinn, og má þá annað forsetaefni gefa kost á sér í stað hins, ef fullur helmingur meðmælenda hins látna eru meðal meðmælenda hans.

Annars úrskurðar hæstiréttur um það, hvort fresta þarf kosningu vegna andláts forsetaefnis og undirbúa kosningu af nýju.

8. gr.

Kjörstjórnir nota sömu gerðabækur og við alþingiskosningar, en hæstiréttur notar sérstaka gerðabók um þessi efni.

9. gr.

Að lokinni kosningu senda undirkjörstjórnir oddvita yfirkjörstjórnar tafarlaust atkvæðakassana og ónotaða og ónýtta kjörseðla í þeim umbúðum, er segir í lögum um alþingiskosningar. Á áður auglýstum stað og stund opnar yfirkjörstjórn atkvæðakassana, og fer síðan talning atkvæða fram með sama hætti og segir í lögum um kosningar til Alþingis, svo og um það, hvort kjörseðill telst gildur eða ekki, og um meðferð ágreiningsseðla.

10. gr.

Að lokinni talningu atkvæða sendir yfirkjörstjórn hæstarétti eftirrit af gerðabók sinni ásamt þeim kjörseðlum, sem ágreiningur hefur verið um.

11. gr.

Þegar hæstiréttur hefur fengið í hendur eftirrit gerðabóka allra yfirkjörstjórna og ágreiningsseðla, boðar hann forsetaefni til fundar, þar sem hann úrskurðar um gildi ágreiningsseðlanna, lýsir úrslitum kosninganna og gefur út kjörbréf handa því forsetaefni, sem hæstri atkvæðatölu hefur náð.

12. gr.

Nú hefur aðeins einn maður verið í kjöri til forsetaembættisins, og gefur hæstiréttur út kjörbréf handa honum þegar að liðnum framboðsfresti.

13. gr.

Staðfest eftirrit af kjörbréfi forseta sendir hæstiréttur forsætisráðherra og forseta sameinaðs Alþingis.

14. gr.

Ákvæði 134. gr. og XVII., XXI. og XXII. kafla laga um kosningar til Alþingis gilda um kosningar samkvæmt lögum þessum að svo miklu leyti sem við getur átt.

Athugasemdir við lagafrumvarp þetta:

Frumvarpið er fram borið samkvæmt fyrirmælum 5. gr. stjórnarskrárinnar um, að setja skuli lög um framboð og kjör forseta Íslands að svo miklu leyti sem stjórnarskráin sjálf kveður ekki á um þessi efni.

Þegar Alþingi hvarf að því ráði að hafa forseta þjóðkjörinn í stað þingkjörins og ákvað, að kosningarrétt skyldu hafa allir alþingiskjósendur og kosningar vera leynilegar, þá var vitanlega til þess ætlazt, að forsetakjörið færi fram samkvæmt reglunum um kosningar til Alþingis eftir því, sem við getur átt.

Í frumvarpi þessu er því vísað til laga um kosningar til Alþingis um öll meginatriði, en þar sem hér er um landskjör að ræða, verður að setja sérákvæði um undirbúning kjörsins og úrslit þess.

Í 3. og 4. gr. er mælt fyrir um undirbúning kjörsins og störfunum skipt milli forsætisráðuneytisins og dómsmálaráðuneytisins eftir því, sem bezt þótti við eiga. Engin stofnun þykir hins vegar betur fallin til þess að úrskurða um gildi ágreiningsseðla, lýsa úrslitum kosninganna og gefa út kjörbréf samkvæmt þeim en hæstiréttur.

Annars þarfnast frumvarpið eða einstakar greinar þess ekki skýringa.